

การศึกษาชีวนิสยของยุงพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรียในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดตรังและสตูล

Study on the bionomic of Anopheles

นันทเดช กลางวัง

วท.บ.

Nuntadach Klangvang

Bs.c

*ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 12.3 จังหวัดตรัง

*Center of Vector-Borne

Disease Control No.12.3 Trang

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบชนิด ชีวนิสย ความหนาแน่นของ ยุงนำเชื้อไข้มาลาเรียในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดตรัง, สตูล และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางมาตรการ ป้องกันควบคุมโรค เก็บรวบรวมข้อมูลจากหมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโตนเต๊ะ) ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง และหมู่ที่ 9 กลุ่มบ้านคลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) ตำบลปาล์มพัฒนา กิ่ง อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน และมีจำนวนผู้ป่วยไข้มาลาเรียสูง 10 อันดับ ใน ปีงบประมาณ 2546 ของศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 12.3 จังหวัดตรัง ระหว่างเดือนธันวาคม 2546 – กันยายน 2547 ผลการศึกษา พบว่า ความชุกชุมของยุงพาหะของหมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตก โตนเต๊ะ) พบว่า อัตราพบยุงพาหะ *An.minimus* ร้อยละ 65.12 และยุงพาหะ *An.maculatus* ร้อยละ 1.86 ความหนาแน่นของยุงพาหะในการเข้ากัดคนของยุงพาหะพบสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 6 ตัว/ คน/ คืน โดยการเข้ากัดคนในบ้านพบสูงสุดในเดือนมีนาคม 0.75 ตัว/ คน/ คืน ส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 – 19.00 น., 20.00 – 21.00 น. การเข้ากัดคนนอกบ้านพบสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 6 ตัว/ คน/ คืน ส่วนใหญ่ใน ช่วงเวลา 18.00 – 19.00 น. ร้อยละ 36.54 การเข้ากัดสัตว์พบสูงสุดในเดือนมกราคม 8.50 ตัว/ คน/ คืน ส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 19.00 – 20.00 น. ร้อยละ 32.69 ความชุกชุมของยุงพาหะของหมู่ที่ 9 กลุ่มบ้าน คลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) พบว่า อัตราพบยุงพาหะ *An.minimus* ร้อยละ 92.55 รองลงมายุงพาหะ *An. maculatus* ร้อยละ 5.32 และยุงพาหะ *An.dirus* ร้อยละ 2.13 ตามลำดับ ความหนาแน่นของยุงพาหะใน การเข้ากัดคนของยุงพาหะพบสูงสุดในเดือนมกราคม 7.50 ตัว/ คน/ คืน โดยการเข้ากัดคนในบ้านพบสูงสุดใน เดือนธันวาคม 2.25 ตัว/ คน/ คืน ส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 – 19.00 น., 20.00 – 21.00 น. ร้อยละ 36.36 การกัดเข้าคนนอกบ้านพบสูงสุดในเดือนมกราคม 7.00 ตัว/ คน/ คืน ส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 – 19.00 น. ร้อยละ 37.35 นิสยในการกัดกินเลือดของยุงพาหะ *An.minimus* มีนิสยในการกัดกินเลือดคน ร้อย ละ 30.71 กัดกินเลือดสัตว์ ร้อยละ 69.29 และยุงพาหะ *An.maculatus* มีนิสยในการกัดกินเลือดคน ร้อย ละ 50.00 กัดกินเลือดสัตว์ ร้อยละ 50.00 ตามลำดับ สำหรับมาตรการป้องกันและควบคุมยุงพาหะของ พื้นที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโตนเต๊ะ) ควรปฏิบัติการพ่นสารเคมีในช่วงเดือนธันวาคม และเดือน มิถุนายน ส่วนพื้นที่หมู่ที่ 9 คลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) ควรปฏิบัติการพ่นสารเคมีในช่วงเดือนธันวาคม และเดือนเมษายน พร้อมด้วยการค้นหาผู้ป่วยและประชาสัมพันธ์ตลอดทั้งปี เพื่อลดการเกิดผู้ป่วย และ ความทุกข์ทรมานของผู้ป่วย

บทนำ

ไข้มาลาเรียยังคงเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่มีความสำคัญของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา และเป็นปัญหาที่ซับซ้อนโดยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมียุงก้นปล่องหลายชนิดเป็นพาหะนำโรค จากสถานการณ์โรคไข้มาลาเรีย ของศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 12.3 จังหวัดตรัง ในปีงบประมาณ 2543 – 2545 พบว่า มีอัตราป่วยเท่ากับ 0.58, 0.09, 0.25 ต่อพันประชากร ตามลำดับ และในปีงบประมาณ 2546 มีอัตราป่วยเท่ากับ 1.65 ต่อพันประชากร จะเห็นได้ว่าอัตราป่วยโรคไข้มาลาเรียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยที่การควบคุมไข้มาลาเรียในปัจจุบันนั้นได้ใช้วิธีการควบคุมโดยใช้สารเคมี เดลต้ามีทรีน พ่นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในท้องที่มีความแพร่เชื้อของไข้มาลาเรียสูง นอกจากนี้ยังมีการใช้สารเคมีชุบมุ้ง การใช้ยาจุดกันยุง และยาทากันยุงเป็นมาตรการเสริมในการควบคุมยุงพาหะ และการให้สุศึกษาแก่ประชาชนเพื่อหลีกเลี่ยงจากการถูกยุงกัด

จังหวัดตรังและสตูล ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น มีลักษณะพื้นที่ และสภาพดินฟ้าอากาศที่หลากหลายก่อให้เกิดสภาพป่าหลายแบบ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในระบบนิเวศอันเนื่องมาจากเหตุใดก็ตามย่อมมีอิทธิพลต่อชีวิตนิสัยของแมลงพาหะนำโรค และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ รวมทั้งยุงก้นปล่องซึ่งเป็นพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรียในปัจจุบัน ที่ยังคงมีวิวัฒนาการปรับตัวด้านพฤติกรรมและพันธุศาสตร์ตามกระแสความกดดันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ แต่ละชนิดมักจะมีแหล่งเพาะพันธุ์ และพบในพื้นที่ที่เหมาะสมแตกต่างกัน

จากรายงานระบาดวิทยา ของศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 12.3 จังหวัดตรัง ท้องที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) ต.ปะเหลียน อ.ปะเหลียน จ.ตรัง ตรวจพบผู้ป่วยลงทะเลเปียนระหว่างเดือนธันวาคม 2545 – มิถุนายน 2546 จำนวนทั้งสิ้น 159 ราย ทั้งหมดเป็นชนิดพัลซิปปารัมมาลาเรีย โดยพบผู้ป่วยลงทะเลเปียนสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 2546 จำนวน 86 ราย รองลงมาเดือนเมษายน 2546 จำนวน 65 ราย และท้องที่หมู่ที่ 9 บ้านคลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) ต. ปาล์มพัฒนา กิ่ง อ.มะนัง จ.สตูล ตรวจพบผู้ป่วยลงทะเลเปียนระหว่างเดือนธันวาคม 2545 – มิถุนายน 2546 จำนวนทั้งสิ้น 71 ราย ทั้งหมดเป็นชนิดพัลซิปปารัมมาลาเรีย โดยพบผู้ป่วยลงทะเลเปียนสูงสุดในเดือนมีนาคม 2546 จำนวน 41 ราย รองลงมาเดือนกุมภาพันธ์ 2546 จำนวน 21 ราย

การระบาดของไข้มาลาเรียในผู้ป่วยมักจะสืบเนื่องมาจากการเข้าไปมีกิจกรรมในป่า หรือมีอาชีพทำไร่ไถ่บริเวณป่าที่มียุงพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรีย ซึ่งยุงพาหะหลักนั้นคือ *Anopheles dirus* แต่บางชนิดเท่านั้นที่เป็นพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรีย ส่วนยุงที่เป็นพาหะของพื้นที่ที่มีการระบาดของเชื้อมาลาเรียประจำท้องที่คือ *Anopheles minimus*, *Anopheles maculatus* และยุงพาหะ *Anopheles barbirostris* ที่สงสัยว่าเป็นยุงพาหะ

จากการศึกษาเพื่อทราบสถานการณ์ทางกีฏวิทยา ของศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 12.3 จังหวัดตรัง ในช่วงเดือนกันยายน 2542 พบว่า การเข้ากัดคนในบ้านมีอัตราพบยุงพาหะ *An.maculatus* ร้อยละ 100.00 ช่วงเวลาในการเข้ากัด 18.00 – 19.00 น. ร้อยละ 100.00 และการเข้ากัดคนนอกบ้านมีอัตราพบยุงพาหะ *An.minimus* ร้อยละ 33.30

รองลงมาของพาหะ An.maculates ร้อยละ 66.70 ส่วนใหญ่ช่วงเวลาในการเข้ากัด 21.00 — 22.00 น. ร้อยละ 44.40 รองลงมาในระยะเวลา 19.00 — 20.00 น. ร้อยละ 27.50

ดังนั้นจึงควรศึกษาของพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรียในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อทราบชนิด ชีวนิสัย ความหนาแน่น ของของพาหะแต่ละชนิด และจัดเก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย

วิธีดำเนินการศึกษา

1. การศึกษาเป็นแบบเชิงสำรวจ
2. การคัดเลือกท้องที่ทำการศึกษา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวนผู้ป่วยไข้มาลาเรียสูง 10 อันดับ ในปีงบประมาณ 2546 ของศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 12.3 จังหวัดตรัง
 - 2.1 หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง จำนวนบ้าน 120 หลังคาเรือน ประชากร 434 คน
 - 2.2 หมู่ที่ 9 กลุ่มบ้านคลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) ตำบลปาล์มพัฒนา กิ่งอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จำนวนบ้าน 37 หลังคาเรือน ประชากร 108 คน
3. การจับยุงโดยใช้คนเป็นเหยื่อล่อ และสัตว์ล่อ ทำการศึกษาเดือนละครั้ง ตั้งแต่เดือนในเดือน ธันวาคม 2546 — สิงหาคม 2547 ในแต่ละครั้งใช้เวลาศึกษาจุดละ 2 วัน รวม 3 จุด ซึ่งแบ่งการจับยุงออกเป็น 3 ประเภท
 - 3.1 จับยุงจากการกักคนในบ้าน ตั้งแต่เวลา 18.00 — 24.00 น. เป็นเวลา 1 วัน ยุงที่จับได้ใส่ในหลอดทดลอง แช่ในถังน้ำแข็ง แยกเป็นรายชั่วโมง
 - 3.2 จับยุงในบ้านและนอกบ้านตลอดคืน โดยใช้คนเป็นเหยื่อล่อ และวัวเป็นเหยื่อล่ออยู่ในมุ้ง ตั้งแต่เวลา 18.00 — 24.00 น. เป็นเวลา 1 วัน ยุงที่จับได้ใส่ในหลอดทดลอง แช่ในถังน้ำแข็ง แยกเป็นรายชั่วโมง
4. วินิจฉัยแยกชนิดของของพาหะตามพื้นที่ที่จับได้
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาชนิดของของพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรียแต่ละพื้นที่ และศึกษาถึงความหนาแน่น พร้อมทั้งช่วงเวลาในการออกหากิน

สูตรคำนวณ

$$\text{ความหนาแน่นของยุงต่อคนต่อคืน} = \frac{\text{จำนวนยุงที่จับได้}}{\text{จำนวนคนจับยุง} \times \text{จำนวนคืนที่จับยุง}}$$

(ตัว ต่อคน - คืน)

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาชีวนิสัยของยุงพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรียในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดตรังและสตูล ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2546 — มิถุนายน 2547 ของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันออกไปพื้นที่

ความชุกชุมของยุง

ความชุกชุมของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) พบว่า อัตราพบยุงพาหะ *An.minimus* ร้อยละ 65.12 รองลงมา ยุงพาหะ *An.barbirostris* ร้อยละ 33.02 และยุงพาหะ *An.maculatus* ร้อยละ 1.86 ตามลำดับ ความหนาแน่นของยุงพาหะในการเข้ากัดคนของยุงพาหะพบสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 6 ตัว/ คน/ คืน รองลงมาในเดือน เมษายน 3 ตัว/ คน/ คืน

ความชุกชุมของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 9 กลุ่มบ้านคลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) พบว่า อัตราพบยุงพาหะ *An.minimus* ร้อยละ 92.55 รองลงมา ยุงพาหะ *An. maculatus* ร้อยละ 5.32 และยุงพาหะ *An.dirus* ร้อยละ 2.13 ตามลำดับ ความหนาแน่นของยุงพาหะในการเข้ากัดคนของยุงพาหะพบสูงสุดในเดือนมกราคม 7.50 ตัว/ คน/ คืน รองลงมาในเดือนเมษายน 4.75 ตัว/ คน/ คืน

การรอกหาากิน

ความชุกชุมในการรอกหาากินในบ้าน และนอกบ้าน ของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) มีอัตราส่วนในบ้าน : นอกบ้าน เท่ากับ 1 : 7.43

ความชุกชุมในการรอกหาากินในบ้าน และนอกบ้าน ของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 9 กลุ่มบ้านคลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) มีอัตราส่วนในบ้าน : นอกบ้าน เท่ากับ 1 : 7.55

ความชุกชุมในการรอกหาากินเลือดคน และเลือดสัตว์ ของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) มีอัตราส่วนกินเลือดคน : กินเลือดสัตว์ เท่ากับ 1 : 2.64

การเข้ากัดคนในบ้าน

ความหนาแน่นของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) ในการเข้ากัดคนในบ้านพบสูงสุดในเดือนมีนาคม 0.75 ตัว/ คน/ คืน รองลงมาในเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ 0.50 ตัว/ คน/ คืน การเข้ากัดคนในบ้านส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 — 19.00 น., 20.00 — 21.00 น. และช่วงเวลา 22.00 — 23.00 น. ร้อยละ 28.57 โดยจะเข้ากัดคน 0.50 ตัว/ คน/ คืน รองลงมาในช่วงเวลา 19.00 — 20.00 น. ร้อยละ 14.29 โดยจะเข้ากัดคน 0.25 ตัว/ คน/ คืน ตามลำดับ

ความหนาแน่นของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 9 กลุ่มบ้านคลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) ในการเข้ากัดคนในบ้านพบสูงสุดในเดือนธันวาคม 2.25 ตัว/ คน/ คืน รองลงมาในเดือนมกราคม 0.50 ตัว/ คน/ คืน การเข้ากัดคนในบ้านส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 — 19.00 น., 20.00 — 21.00 น. ร้อยละ 36.36 โดยจะเข้ากัดคน 1.00 ตัว/ คน/ คืน รองลงมาในช่วงเวลา 19.00 — 20.00 น., 21.00 — 22.00 น. และช่วงเวลา 22.00 — 23.00 น. ร้อยละ 9.09 โดยจะเข้ากัดคน 0.25 ตัว/ คน/ คืน ตามลำดับ

การเข้ากัดคนนอกบ้าน

ความหนาแน่นของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) ในการเข้ากัดคนนอกบ้านพบสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 6 ตัว/ คน/ คืน รองลงมาในเดือนเมษายน 3 ตัว/ คน/ คืน การเข้ากัดคนนอกบ้านส่วนใหญ่ในช่วงเวลา

18.00 — 19.00 น. ร้อยละ 36.54 โดยจะเข้ากัดคน 4.75 ตัว/คน/คืน รองลงมาในช่วงเวลา 19.00 — 20.00 น. ร้อยละ 21.15 โดยจะเข้ากัดคน 2.75 ตัว/คน/คืน ตามลำดับ

ความหนาแน่นของยุงพาหะท้องที่หมู่ที่ 9 กลุ่มบ้านคลองยางแดง (ถ้าภูผาเพชร) ในการกัดเข้าคนนอกบ้านพบสูงสุดในเดือนมกราคม 7.00 ตัว/คน/คืน รองลงมาในเดือนมิถุนายน 4.75 ตัว/คน/คืน ตามลำดับ การเข้ากัดคนนอกบ้านส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 — 19.00 น. ร้อยละ 37.35 โดยจะเข้ากัดคน 7.75 ตัว/คน/คืน รองลงมาในช่วงเวลา 19.00 — 20.00 น. ร้อยละ 26.51 โดยจะเข้ากัดคน 5.80 ตัว/คน/คืน ตามลำดับ

การกัดกินเลือดสัตว์

ความหนาแน่นของยุงพาหะในการเข้ากัดสัตว์พบสูงสุดในเดือนมกราคม 8.50 ตัว/คน/คืน รองลงมาในเดือนมีนาคม 8.25 ตัว/คน/คืน และในเดือนพฤษภาคม 7.25 ตัว/คน/คืน ตามลำดับ การเข้ากัดสัตว์ส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 19.00 — 20.00 น. ร้อยละ 32.69 โดยจะเข้ากัดคน 12.75 ตัว/คน/คืน รองลงมาในช่วงเวลา 20.00 — 21.00 น. ร้อยละ 22.44 โดยจะเข้ากัดคน 8.75 ตัว/คน/คืน ตามลำดับ

นิสัยการกัดกินเลือดของยุงพาหะ

ยุงพาหะ *An.minimus* มีนิสัยในการกัดกินเลือดคน ร้อยละ 30.71 กัดกินเลือดสัตว์ ร้อยละ 69.29 รองลงมายุงพาหะ *An.barbirostris* มีนิสัยในการกัดกินเลือดคน ร้อยละ 19.72 กัดกินเลือดสัตว์ ร้อยละ 80.28 และยุงพาหะ *An.maculatus* มีนิสัยในการกัดกินเลือดคน ร้อยละ 50.00 กัดกินเลือดสัตว์ ร้อยละ 50.00 ตามลำดับ

อภิปรายและวิจารณ์ผลการศึกษา

จากการศึกษาชีวนิสของยุงพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรียในท้องที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) มีอัตราพบยุงพาหะ *An.minimus* ร้อยละ 65.12 ความหนาแน่นของยุงพาหะในการเข้ากัดคนของยุงพาหะพบสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 6 ตัว/คน/คืน รองลงมาในเดือนเมษายน 3 ตัว/คน/คืน และช่วงเวลาในการเข้ากัดคนและสัตว์ของยุงพาหะพบว่า การเข้ากัดคนในบ้านส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 — 19.00 น., 20.00 — 21.00 น. และช่วงเวลา 22.00 — 23.00 น. ร้อยละ 28.57 การเข้ากัดคนนอกบ้านส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 — 19.00 น. ร้อยละ 36.54 และการเข้ากัดสัตว์ส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 19.00 — 20.00 น. ร้อยละ 32.69 ส่วนชีวนิสของยุงพาหะนำเชื้อไข้มาลาเรียในท้องที่หมู่ที่ 9 กลุ่มบ้านคลองยางแดง (ถ้าภูผาเพชร) มีอัตราพบยุงพาหะ *An.minimus* ร้อยละ 92.55 ความหนาแน่นของยุงพาหะในการเข้ากัดคนของยุงพาหะพบสูงสุดในเดือนมกราคม 7.50 ตัว/คน/คืน รองลงมาในเดือนเมษายน 4.75 ตัว/คน/คืน และช่วงเวลาในการเข้ากัดคนของยุงพาหะพบว่า การเข้ากัดคนในบ้านส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 — 19.00 น., 20.00 — 21.00 น. ร้อยละ 36.36 และการเข้ากัดคนนอกบ้านส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 18.00 — 19.00 น. ร้อยละ 37.35

การเกิดไข้มาลาเรีย ต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่างคือ มีเชื้อมาลาเรียเข้ามาในหมู่บ้าน มียุงพาหะมาลาเรีย และพฤติกรรมสุขภาพของคนไม่ป้องกันยุงกัด ประกอบด้วยป่าไม้บริเวณรอบๆ ของทั้ง 2 หมู่บ้าน และมีลำธารน้ำใสไหลรินผ่านกลางหมู่บ้าน ส่วนพฤติกรรมของชาวบ้านก็เสี่ยงต่อการถูกยุงกัด คือ การประกอบอาชีพกรีดยาง ทำให้พร้อมที่จะติดเชื้อมาลาเรียได้ตลอดเวลา

ทางด้านมาตรการป้องกันและควบคุมยุงพาหะของพื้นที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) ได้ปรับพื้นที่เป็น A_2 และมีการปฏิบัติการพ่นสารเคมี 2 รอบ ซึ่งควรพ่นสารเคมีรอบที่ 1 ในเดือนธันวาคม และพ่นสารเคมีรอบที่ 2 ในเดือนมิถุนายน พร้อมด้วยการค้นหาผู้ป่วยและประชาสัมพันธ์ตลอดทั้งปี ส่วนพื้นที่หมู่ที่ 9 คลองยางแดง (ถ้าภูผาเพชร) ได้ปรับพื้นที่เป็น A_1 และมีการปฏิบัติการพ่นสารเคมี 2 รอบ ซึ่งควรพ่นสารเคมีรอบที่ 1 ในเดือนธันวาคม และพ่นสารเคมีรอบที่ 2 ในเดือนเมษายน พร้อมด้วยการค้นหาผู้ป่วยและประชาสัมพันธ์ตลอดทั้งปี

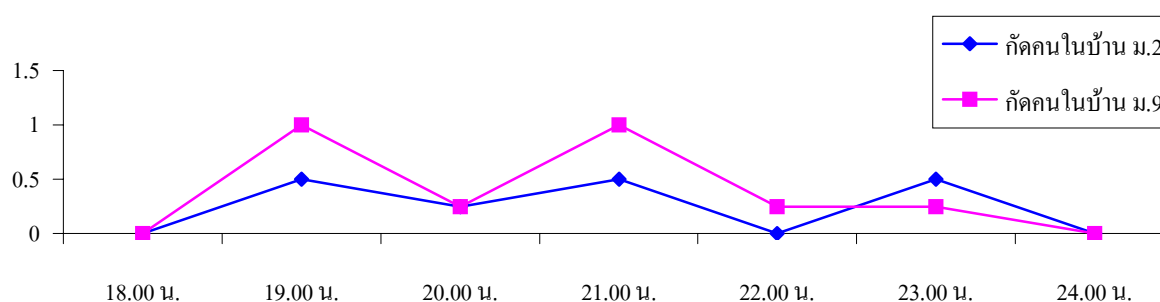
ตารางที่ 1 แสดงชีวนิสัยของยุงพาหะ และความหนาแน่นในการเข้ากัดของท้องที่หมู่ที่ 2 กลุ่มบ้านควนไม้ดำ (น้ำตกโดนเต๊ะ) ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2546 – มิถุนายน 2547

ชนิด	ชีวนิสัยของยุงพาหะ					
	กัดในบ้าน		กัदनอกบ้าน		กัดสัตว์	
	การเข้ากัด	ความหนาแน่น	การเข้ากัด	ความหนาแน่น	การเข้ากัด	ความหนาแน่น
An.dirus	0 (0.00)	0.00	0 (0.00)	0.00	0 (0.00)	0.00
An.minimus	1 (14.29)	0.25	42 (80.77)	10.50	97 (62.18)	24.25
An.maculatus	2 (28.57)	0.50	0 (0.00)	0.00	2 (1.28)	0.50
An.barbirostris	4 (57.14)	1.00	10 (19.23)	2.50	57 (36.54)	14.25

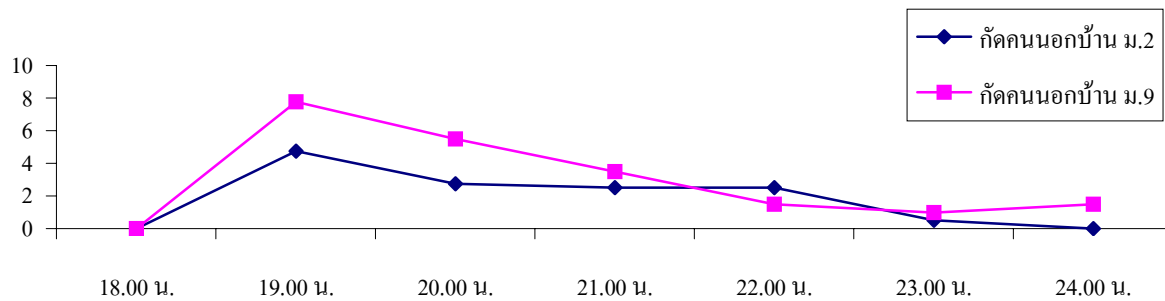
ตารางที่ 2 แสดงชีวนิสัยของยุงพาหะ และความหนาแน่นในการเข้ากัดของท้องที่หมู่ที่ 9 กลุ่มบ้านคลองยางแดง (ถ้ำภูผาเพชร) ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2546 – มิถุนายน 2547

ชนิด	ชีวนิสัยของยุงพาหะ			
	กัดในบ้าน		กัदनอกบ้าน	
	การเข้ากัด	ความหนาแน่น	การเข้ากัด	ความหนาแน่น
An.dirus	0 (0.00)	0.00	2 (2.41)	0.50
An.minimus	9 (81.82)	2.25	78 (93.98)	19.50
An.maculatus	2 (18.18)	0.50	3 (3.61)	0.75
An.barbirostris	0 (0.00)	0.00	0 (0.00)	0.00

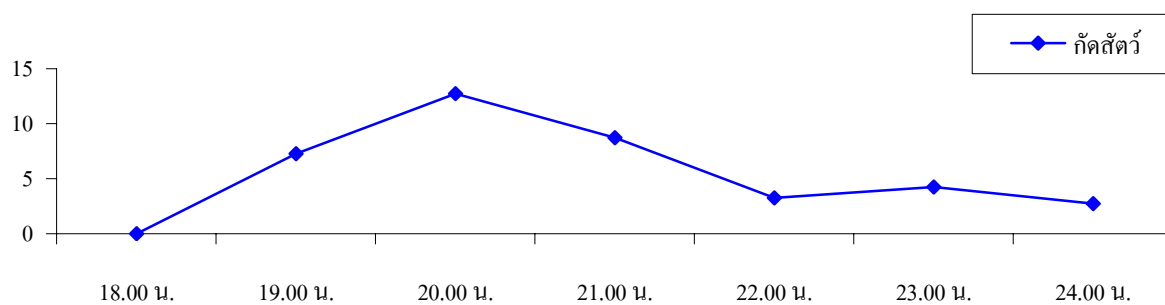
กราฟที่ 1 แสดงการเข้ากัดคนในบ้านของยุงพาหะ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2546 – มิถุนายน 2547

กราฟที่ 2 แสดงการเข้ากัคนนอกรบ้านของยุงพาหะ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2546 – มิถุนายน 2547

กราฟที่ 3 แสดงการเข้ากัคสัตว์ของยุงพาหะ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2546 – มิถุนายน 2547

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 12.3 จังหวัดตรัง. รายงานระบาดวิทยา ปี 2546.
2. ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 12.3 จังหวัดตรัง. รายงานสรุปผลการศึกษาทางกีฏวิทยา ปีงบประมาณ 2542.
3. ฎากร หลิมรัตน์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นของยุง *Anopheles minimus* และ *Anopheles dirus* และความกระจ่ายของไข้มาลาเรีย พื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ในเขต จังหวัดราชบุรี, วารสารโรคติดต่อ 2540; 3 : 349 – 356.
4. กรมควบคุมโรค. สำนักโรคติดต่อ นำโดยแมลง. คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้มาลาเรีย พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย ; 2546.

